

Vlaamse Juristenvereniging

Deze bijdrage werd door de Vlaamse Juristenvereniging geselecteerd en valt buiten de redactionele verantwoordelijkheid van het Rechtskundig Weekblad

Bestuursjuristen tussen hamer en aambeeld?

Tot de basiskennmerken van de moderne rechtsstaat behoort het gegeven dat er niet of nauwelijks nog plaats is voor iets als een «rechtsvrije ruimte». Een logisch gevolg daarvan is dat eenieder, in het publieke of in het private leven, dient te beschikken over een adequate juridische kennis en omkadering. Voor particulieren uit dit zich in de behoefte aan juridische geletterdheid, waarover we het in een eerdere bijdrage reeds hadden («Behoefte aan «juridische geletterdheid»», RW 2009-10, 942). Voor bedrijven en overheden leidt dit ertoe dat zij niet langer de keuze hebben om al dan niet een beroep te doen op juridische ondersteuning; hoogstens kunnen ze nog kiezen tussen externe of interne bijstand over het recht.

Een nevenverschijnsel van deze evolutie is de opmerkelijke proliferatie van de juridische beroepen. Terwijl het een eeuw geleden weliswaar ongebruanceerd, maar niet helemaal fout was om van een rechtenstudent te zeggen «Hij studeert voor advocaat», is zo'n uitspraak vandaag gewoonweg potsierlijk geworden. Niet alleen is de «hij» gelukkig genoeg een «zij/hij» geworden, maar daarenboven heeft er binnen de categorie van de juridische beroepsbeoefenaren een belangrijk diversificatieproces plaatsgevonden. Een van de meer opmerkelijke voorbeelden van deze evolutie is de opkomst van de bedrijfsjurist, die in ons land met de wet van 1 maart 2000 een bijzonder wettelijk statuut heeft verkregen en vandaag niet langer weg te denken valt uit ons juridisch landschap.

Enigszins in contrast met wat voorafgaat, blijft de positie van juristen in

overheidsdienst in ons land een stiefmoederlijk behandeld thema. Nochtans kan niet worden ontkend dat de overheid een grote producent én consument van recht is. Evenmin is het voor twijfel vatbaar dat het overheidsapparaat, op elk niveau, bij uitstek een beroep doet op juristen, in de meest uiteenlopende functies. Is het misschien die interne diversiteit die ons belet de overheidsjurist als een categorie *sui generis* te benaderen? Of is het de aangeboren discretie van de overheidsjurist, die hem blijvend laat schuilgaan achter de instantie die hij adviseert? De Nederlandse overheidsjurist W.J. van Eijkern had het vele jaren terug over «de zwoegers in het vooronder», die onopvallend het schip van staat op koers hielpen te houden.

Als we naar de Nederlandse situatie kijken, valt het overigens op dat onze noorderburen attenter omgaan met hun zwoegers dan bij ons het geval is. De overheidsjurist in Vlaanderen voelt zich vaak wat geïsoleerd, hetzij omdat hij de meest uiteenlopende taken met juridische relevantie moet uitoefenen, hetzij net omdat zijn taken niet echt (meer) aansluiten bij zijn basisopleiding. Dat fenomeen is allicht even universeel als onvermijdelijk, maar wordt in Nederland opgevangen door de creatie van ontmoetingsplaatsen als de Vereniging Juridische Kwaliteitszorg (voor lokale ambtenaren-juristen) en JuristenRijk (voor rijksambtenaren-juristen). Mede onder invloed van deze groeperingen werd de laatste jaren werk gemaakt van specifieke opleidingen voor juristen in overheidsdienst. De oprichting van de Academie voor Overheidsjuristen in september 2009 kan ter zake als een voorlopig hoogtepunt gelden.

Ook elders werden stappen gezet in de richting van de erkenning van de specificiteit van de overheidsjurist. In het Verenigd Koninkrijk centraliseert een *Government Legal Service* voortaan de juristen van een dertigtal overheidsdepartementen, met het oog op een grotere efficiëntie bij werving, vorming en functioneren. Bij ons zijn er wel een aantal waardevolle initiatieven, maar het grote plan blijft afwezig.

De Vlaamse Juristenvereniging heeft dit plan niet in de lade liggen, maar wil wel het debat over de overheidsjurist met enige nadruk lanceren. Daartoe organiseert de vereniging op vrijdagmiddag 10 december a.s. in het Provinciehuis van Leuven een studiedag onder de titel «De bestuursjurist tussen hamer en aambeeld?», waarbij op zoek wordt gegaan naar de gemeenschappelijke noemer die alle juristen in overheidsdiensten verenigt. Is dat misschien de onvermijdelijke spanning tussen de medewerking aan de verwezenlijking van de beleidsdoel-einden van de overheid enerzijds en de zorg voor de legaliteit anderzijds? Wij leggen de vraag voor aan academici en aan terreinmensen, en gaan graag in debat met u allen, jurist of niet, in overheidsdienst of niet. Al was het maar omdat een goed functionerende overheid met performante juridische medewerkers in ons aller belang is.

Colloquium «De bestuursjurist tussen hamer en aambeeld?», Provinciehuis Leuven, 10 december 2010, 14u-17u30, meer informatie op www.vjv.be.

Frank Judo
Voorzitter Vlaamse
Juristenvereniging